

**UCHWAŁA NR XIV/141/2012
RADY GMINY PORĄBKA**

z dnia 28 marca 2012 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny Gminy Porąbka na lata 2012 - 2014

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /t.j. -Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z póź. zm./ i art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /t.j. - Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z póź. zm./ oraz art.176 pkt 1 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej / Dz. U. Nr 149, poz. 887 ze zm./

**Rada Gminy Porąbka,
u c h w a ł a, c o n a s t ę p u j e:**

§ 1.

Przyjąć do realizacji Program Wspierania Rodziny Gminy Porąbka na lata 2012 - 2014, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Porąbka oraz Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu poprzez rozplakatowanie w miejscach zwyczajowo przyjętych na terenie Gminy Porąbka.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Zontek

**Gminny Program
Wspierania Rodziny
na lata 2012-2014**

2012

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....	4
2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....	6
3. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE.....	9
3.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	9
3.2. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU.....	10
3.3. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN.....	18
3.4. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM.....	21
3.5. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	24
3.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNĄ.....	30
3.7. PRZESTĘPCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH.....	30
3.8. RODZINA I DZIECKO POD KURATELĄ SĄDOWĄ.....	31
3.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE.....	31
4. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	34
5. REALIZACJA PROGRAMU.....	39
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	42
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	42

WPROWADZENIE

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz rodzin powinna koncentrować się na wyrównywaniu pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzeniu im równych szans oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego, natomiast działania podejmowane na rzecz dzieci winny mieć na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Z punktu widzenia polityki społecznej, która odpowiada za tworzenie warunków samodzielnego funkcjonowania rodziny, rodzina i dziecko stanowią przedmiot niejako selektywnego zainteresowania. Jest tak dlatego, że odnosi się ono zwłaszcza do tych rodzin i pochodzących z nich dzieci, które na pewnym etapie swojego życia stają się bezradne i marginalizowane.

Czynników powodujących bezradność i marginalizację rodziny jest wiele. Co budzi niepokój, ich liczba w ostatnim okresie wzrasta. Jedną z głównych przyczyn zwiększania się zjawisk niepożądanych, godzących w dobro rodziny i dziecka, jest wyczerpanie się więzi społecznych spajających struktury rodziny, wprowadzające element rozchwiania równowagi i harmonii w ich życiu.

Możliwość świadczenia komplementarnego wsparcia rodzinom, które stają się bezradne i marginalizowane, daje stworzenie lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. W systemie takim ważne jest, by prowadzone działania oprzeć na przekonaniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina. W pierwszej kolejności powinien on być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny, zanim nastąpi rozkład więzi rodzinnych oraz zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny. Należy przy tym pamiętać, iż efektywna praca z rodziną musi być stała, intensywna i dotyczyć jej ważnych problemów.

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Porąbce przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest on zgodny z art. 17. ust. 1. pkt. 1. i 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami), które w ramach zadań własnych gminy przewidują m.in. „opracowanie

i realizację programów pomocy społecznej” oraz „tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną”.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności

prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo

do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym dokumentem zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie

przysposobienia nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

Diagnoza sytuacji rodziny i dziecka w gminie Porąbka została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, oraz analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza nie uwzględnia analizy SWOT, która w obszarze „Rodzina, dziecko i młodzież” została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy podczas prac nad Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Porąbka na lata 2011-2020.

3.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z końcem 2009 roku gmina Porąbka liczyła 15.140 mieszkańców, w tym 7.708 kobiet, które stanowiły 50,91% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety). Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 234,4 osoby na km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. W latach 2007-2009 miał miejsce spadek liczby dzieci i młodzieży, natomiast wzrosła liczba osób w wieku produkcyjnym i starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	3.163	3.125	3.102
liczba osób w wieku produkcyjnym	9.447	9.525	9.632
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2.326	2.344	2.406
ogółem	14.936	14.994	15.140

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

Wpływ na sytuację demograficzną w gminie miały m.in. takie czynniki, jak kształtowany przez liczbę urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz migracja,

odbywająca się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba urodzeń żywych	158	185	189
liczba zgonów	137	139	136
przyrost naturalny	21	46	53

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	498	326	371
saldo migracji w ruchu zagranicznym	23	25	36
saldo migracji ogółem	521	351	407

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

Mimo stale zwiększającej się liczby urodzeń żywych – ze 158 w 2007 r. do 185 w 2008 r. i 189 w 2009 r. maleje w gminie liczba dzieci i młodzieży. Niższa i utrzymująca się na zbliżonym poziomie liczba zgonów zadecydowała o korzystnym przyroście naturalnym, który z roku na rok wzrastał – od 21 w 2007 r. poprzez 46 w 2008 r. do 53 w 2009 r.

Na wzrost liczby mieszkańców w gminie miał również wpływ ruch migracyjny, który miał tendencję spadkową – z 521 w 2007 r. do 407 w 2009 r. Duży spadek odnotowano w saldzie migracji w ruchu wewnętrznym (-127 w 2009 r. w stosunku do 2007 r.), natomiast nastąpił wzrost w saldzie migracji w ruchu zagranicznym (+13 w 2009 r. w stosunku do 2007 r.).

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne, wcześniej odnotowane, niekorzystne tendencje. Pierwsza z nich dotyczy stale zmniejszającej się w gminie liczby dzieci i młodzieży. Druga natomiast odnosi się do systematycznego wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

3.2. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie Porąbka świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Porąbce. Jednostka ta realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak ustawy: o pomocy społecznej, o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, o świadczeniach rodzinnych oraz o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez GOPS na realizację zadań w latach 2007-2009.

Tabela 4. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2007-2009

wielkość wydatków	2007 r.	2008 r.	2009 r.
ogółem	4.726.075 zł	4.411.399 zł	4.659.186 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	775.941 zł	707.262 zł	817.617 zł
w tym na świadczenia rodzinne	3.556.434	2.592.416	2.454.348
na zadania własne gminy	1.320.663 zł	1.372.297 zł	1.779.462 zł
na zadania zlecone gminie	3.405.411 zł	3.039.102 zł	2.879.724 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

W latach 2007-2009 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy ulegała nieznacznym wahaniom (odpowiednio z 4.726.075 zł w 2007 poprzez 4.411.399 zł w 2008 r. do 4.659.186 zł w 2009 r.). Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych gminie, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych (w 2007 r. – 3.556.434 zł, w 2008 r. – 2.592.416 zł, a w 2009 r. – 2.454.348 zł), przede wszystkim w postaci zasiłków rodzinnych.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej (w 2007 r. – 775.941,21 zł, w 2008 r. – 707.262,10 zł, a w 2009 r. – 817.617,15 zł), głównie w formie zasiłków celowych i w naturze, usług opiekuńczych, zasiłków okresowych i posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby rodzin i przebywających w nich osób, objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2007-2009.

Tabela 5. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba rodzin	366	320	352

liczba osób w rodzinach	1.233	1.007	1.010
-------------------------	-------	-------	-------

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

Liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009 ulegała wahaniom (z 366 rodzin liczących 1.233 osoby w 2007 r. poprzez 320 rodzin liczących 1.007 osób w 2008 r. do 352 rodzin liczących 1.010 osób w 2009 roku). Wpływ na taką sytuację mogło mieć m.in. niskie kryterium dochodowe obowiązujące przy ubieganiu się o wsparcie (477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie), które zawężyło liczbę osób uprawnionych do korzystania z pomocy.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat typów rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009.

Tabela 6. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009

typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
rodziny ogółem		370	325	361	1.239	1.019	1.046
osób: o liczbie	1	88	99	131	88	99	131
	2	48	42	54	96	84	108
	3	68	54	51	204	162	153
	4	71	52	51	284	208	204
	5	49	41	38	245	205	190
	6 i więcej	46	37	36	322	261	260
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		224	171	157	1005	780	731
dzieci: o liczbie	1	73	55	53	232	180	184
	2	72	55	49	294	233	205
	3	47	33	32	248	165	172
	4	18	15	15	116	98	105
	5	7	9	5	53	67	35
	6	5	2	1	41	16	9
	7 i więcej	2	2	2	21	21	21
rodziny niepełne ogółem		74	65	61	242	211	194
o liczbie dzieci:	1	29	26	25	60	53	55
	2	24	19	22	77	60	69
	3	10	10	7	40	40	28
	4 i więcej	11	10	7	65	58	42
rodziny emerytów i rencistów ogółem		85	80	91	222	181	189
	1	22	28	35	22	28	35
	2	24	25	33	48	50	66
	3	19	12	11	57	36	33

o liczbie osób:	4 i więcej	20	15	12	95	67	55
-----------------	------------	----	----	----	----	----	----

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

Analiza struktury rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009, wykazała, iż najliczniejszą grupę stanowiły rodziny jednoosobowe (w 2007 r. 88, w 2008 r. 99, a w 2009 r. 131). Kolejną grupę, pod względem liczebności, stanowiły w roku 2007 rodziny czteroosobowe (71), w roku 2008 rodziny trzyosobowe (54), a w kolejnym roku rodziny dwuosobowe (54).

Odmienne wyglądała struktura beneficjentów biorąc pod uwagę poszczególne typy rodzin. W przypadku rodzin z dziećmi, największą grupę w latach 2007-2009 stanowiły rodziny posiadające jedno dziecko (w 2007 r. 73, w 2008 r. 55, a w 2009 r. 53). Jeśli chodzi o rodziny niepełne, w latach 2007-2009 najliczniejszymi były również rodziny z jednym dzieckiem (w 2007 r. 29, w 2008 r. 26, a w 2009 r. 25 rodzin). W przypadku rodzin emerytów i rencistów największe grupy beneficjentów w roku 2007 stanowiły natomiast rodziny dwuosobowe (24 rodzin), zaś w latach 2008-2009 rodziny jednoosobowe (w 2008 r. 28, a w 2009 r. 35).

Najliczniejszą grupę wśród rodzin objętych wsparciem przez GOPS stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
ubóstwo	281	225	228	972	731	650
potrzeba ochrony macierzyństwa	35	61	71	162	320	374
bezrobocie	206	159	175	733	538	564
niepełnosprawność	127	122	141	371	302	330
długotrwała lub ciężka choroba	140	141	180	417	361	425
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	75	63	61	314	266	252
przemoc w rodzinie	4	4	4	17	20	20
alkoholizm	24	24	37	67	64	68

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

W latach 2007-2009 najczęstszą przyczyną przyznawania rodzinom pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u z tego powodu spadała z roku na rok (z odpowiednio 281 i 972 w 2007 r. do 228 i 650 w 2009 r.). Ważną przyczyną udzielania pomocy było również prowadzące do ubóstwa bezrobocie. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z powodu braku zatrudnienia wahała się (z odpowiednio 206 i 733 w 2007 roku poprzez 159 i 538 w 2008 r. do 175 i 564 w 2009 r.), przy czym w 2009 roku nastąpił jej wzrost, na co wpływ miało pogorszenie się sytuacji na rynku pracy. Istotne przyczyny świadczenia rodzinom pomocy społecznej w gminie stanowiły także problemy długotrwałej lub ciężkiej choroby (w 2007 r. 140, w 2008 r. 141, w 2009 r. 180) i niepełnosprawności (w 2007 r. 127, w 2008 r. 122, w 2009 r. 141).

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Co warto podkreślić, liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z tego powodu systematycznie malała (z odpowiednio 75 i 314 w 2007 r. do 61 i 252 w 2009 r.). Wzrastała natomiast, i to znacznie, pomoc w zakresie potrzeby ochrony macierzyństwa zarówno dla rodzin, jak i osób w rodzinach (z odpowiednio 35 i 162 w 2007 r. do 71 i 374 w 2009 r.).

W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, przy czym liczba rodzin objętych wsparciem GOPS-u z tej przyczyny znacznie wzrosła w 2009 r. (z 24 w 2007 i 2008 r. do 37 w 2009 r.), choć liczba osób w rodzinach, których dotyczyło wsparcie, była podobna (67 osób w 2007 r., 64 w 2008 r. oraz 68 w 2009 r.).

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego rodzinom wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2007-2009

formy pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
pieniężna			333			935
rzeczowa	162	127	107	762	613	534
praca socjalna	143	275	321	475	841	926
poradnictwo specjalistyczne	–	–	–	–	–	–

schronienie	4	2	1	9	7	1
usługi opiekuńcze	14	10	14	16	12	14
specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–	1	–	–	5
skierowanie do domu pomocy społecznej	2	3	–	2	3	–

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

W latach 2007-2009 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej (np. PCPR, organizacje pozarządowe). Bardzo ważnym narzędziem pracy socjalnej były kontrakty socjalne, których w 2009 roku zawarto 30. Generalnie liczba rodzin i osób w rodzinach objętych przez GOPS pracą socjalną wzrastała z roku na rok (z odpowiednio 143 i 475 w 2007 r. poprzez 275 i 841 w 2008 r. do 321 i 926 w 2009 r.).

Istotne formy wsparcia świadczone mieszkańcom gminy stanowiły również pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz posiłku. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą finansową wyniosła w 2009 r. odpowiednio 333 i 935, natomiast pomocą rzeczową zmniejszała się z roku na rok (odpowiednio ze 162 i 762 w 2007 r. poprzez 127 i 613 w 2008 r. do 107 i 534 w 2009 r.). Ważną rolę w ramach udzielanej przez GOPS pomocy odgrywały również usługi opiekuńcze, które w latach 2007-2009 przyznano zbliżonej liczbie rodzin (odpowiednio 14, 10 i 14), głównie osobom starszym, niepełnosprawnym, długotrwale i ciężko chorym.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2007-2009 do domów pomocy społecznej skierowano łącznie 5 osób.

Ważną rolę w działalności GOPS-u odgrywała również realizacja współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego i opracowanego w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projektu pn. „Aktywizacja zawodowa i społeczna szansą na lepsze życie”. Celem głównym tego projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2008 r. w jego ramach wsparciem objęto odpowiednio 10 osób.

Grupom najuboższych osób z terenu gminy świadczone również pomoc żywnościową w ramach unijnego Programu PEAD we współpracy z Bankami Żywności. W 2007 r. z tej

formy wsparcia skorzystało 245 rodzin, w skład których wchodziło 867 osób, a w 2008 r. 234 rodziny liczące 737 osób.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał także świadczenia rodzinne. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne	1.023	978	897
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	14.246	16.150	13.555
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	84	69	76
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	825	840	892
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	7	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	683	542	536
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	645	630	558
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1.124	814	816
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	3.391	2.710	2.214
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3.600	2.916	2.494
zasiłek pielęgnacyjny	2.142	2.262	2.441
świadczenie pielęgnacyjne	248	244	238
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	155	168	165
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	19.879	24.671	23.985

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

W latach 2007-2009 liczba rodzin korzystających w gminie ze świadczeń rodzinnych spadała z roku na rok (z 1.023 w 2007 r. poprzez 978 w 2008 r. do 897 w 2009 r.), a liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom (z 19.879 w 2007 r. poprzez 24.671 w 2008 r. do 23.985 w 2009 r.). Najczęściej GOPS wypłacał zasiłek rodzinny (w 2007 r. 14.246 świadczeń, w 2008 r. 16.150, a 13.555 w 2009 r.). Istotne formy wsparcia stanowiły również: dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, zasiłek pielęgnacyjny, dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania

z urlopu wychowawczego, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego oraz z tytułu samotnego wychowywania dziecka.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne GOPS opłacił w latach 2007-2009 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: w 2007 r. 180 (na kwotę 23.320 zł), w 2008 r. 168 (17.892 zł), a w 2009 r. 184 (18.002 zł).

Zaliczka alimentacyjna, a następnie świadczenie alimentacyjne stanowiły kolejne formy wsparcia świadczone rodzinom przez GOPS. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano zaliczkę alimentacyjną	67	43	X
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	X	51	58
liczba przyznanych zaliczek alimentacyjnych	847	67	X
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	X	67	749
wielkość wydatków na zaliczki alimentacyjne	171.683 zł	121.306 zł	X
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	X	54.476 zł	225.570 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2007-2009 GOPS przyznał zaliczkę, a następnie świadczenie alimentacyjne zmniejszyła się (z 67 w 2007 r. do 58 w 2009 r.). Zmniejszyła się również liczba wypłaconych zaliczek i świadczeń (z 847 w 2007 r. do 749 w 2009 r.), a co za tym idzie, wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (z 171.683 zł w 2007 r. do 225.570 zł w 2009 r.).

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że mieszkańcom gminy Porąbka pomocy udzielają również: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętach i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania również mieszkańców Porąbki. W 2009 roku PPP udzieliła wsparcia 170 dzieciom i młodzieży z gminy Porąbka. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 11. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	–	–	–
liczba dzieci z gminy adoptowanych	–	–	–
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	–	–	–
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	–	–	–
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	11	10	7
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	–	–	–
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	9	9	6
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	5	6	6
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy	27	22	24
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy	157	159	177

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej.

W latach 2007-2009 liczba rodzin zastępczych mieszkających w gminie zmniejszyła się (z 9 w 2007 r. do 6 w 2009 r.), zmniejszyła się również liczba dzieci w nich przebywających (z 11 w 2007 r. poprzez 10 w 2008 r. do 7 w 2009 r.).

Warto zauważyć, że żadne dziecko z gminy nie przebywa obecnie w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Należy też dodać, iż w latach 2007-2009 usamodzielniono łącznie 17-stu pochodzących z gminy wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

W 2009 roku mieszkańcy gminy Porąbka korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wśród nich były: Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Bielsku-Białej oraz Poradnie Odwykowe w Andrychowie, Skoczowie i Bielsku Białej.

3.3. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN

W latach 2007-2009 liczba mieszkań w gminie Porąbka nieznacznie spadała (z 23 w 2007 r. do 22 w 2009 r.). Zmniejszyła się tym samym liczba izb (z 69 w 2007 r. do 68 w 2009 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań (z 1.187 m² w 2007 r. do 1.175 m² w 2009 r.). Na tym samym poziomie pozostawała z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (51 m²) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (18 m²). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba mieszkań	23	23	22
liczba izb	69	69	68
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	1.187	1.187	1.175
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	51	51	51
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	18	18	18

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

W uzupełnieniu powyższych danych, warto przedstawić informacje pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, dotyczące rodzin w mieszkaniach według tytułu ich zajmowania, stopnia wyposażenia w instalacje oraz powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę. Szczegóły w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

Tabela 13. Rodziny w mieszkaniach według tytułu zajmowania mieszkania w 2002 roku

zajmowanie mieszkania z tytułu	liczba rodzin
własności	3.120
najmu	83
podnajmu	7
pokrewieństwa	719
innego	3

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku najwięcej rodzin w gminie zamieszkiwało w mieszkaniach z tytułu własności (3.120). Liczną grupę stanowiły również rodziny, które zajmowały mieszkanie z tytułu pokrewieństwa (719).

Tabela 14. Rodziny w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkania w instalacje w 2002 roku

wyposażenie mieszkań	liczba rodzin
w wodociąg, ustęp i łazienkę z centralnym ogrzewaniem	2.578
w wodociąg, ustęp i łazienkę bez centralnego ogrzewania	270
w wodociąg (z ustępem ale bez łazienki, z łazienką ale bez ustępu lub bez tych instalacji) z centralnym ogrzewaniem	53
w wodociąg (z ustępem ale bez łazienki, z łazienką ale bez ustępu lub bez tych instalacji) bez centralnego ogrzewania	101
mieszkania bez wodociągu	62
nie ustalono	26

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość rodzin w gminie zajmowała mieszkania wyposażone w wodociąg, ustęp i łazienkę z centralnym ogrzewaniem (2.578). Najmniej

liczną grupę stanowili ci, których mieszkania nie posiadały ustępu lub/i łazienki, a były wyposażone w centralne ogrzewanie (53).

Tabela 15. Rodziny w mieszkaniach według powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w 2002 roku

mieszkania o powierzchni użytkowej na osobę	liczba rodzin
poniżej 5 m ²	20
5-6,9 m ²	60
7-9,9 m ²	192
10-14,9 m ²	740
15-19,9 m ²	696
20-29,9 m ²	857
30 m ² i więcej	525

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku najwięcej rodzin w gminie zamieszkiwało w mieszkaniach o powierzchni użytkowej 20-29,9 m² na osobę (857), 10-14,9 m² na osobę (740) oraz 15-19,9 m² na osobę (696). Liczną grupę stanowiły również rodziny zajmujące lokal o powierzchni użytkowej 30 m² i więcej na osobę (525).

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Urząd Gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	6	3	2
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	9	4	3
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	6.400	3.700	1.600

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

W latach 2007-2009 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, spadała (z 6 w 2007 r. do 2 w 2009 r.). Zmniejszała się

również liczba przyznanych dodatków (z 9 w 2007 r. do 3 w 2009 r.) i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 6.400 zł w 2007 r. do 1.600 zł w 2009 r.).

3.4. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie Porąbka placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 5 ankiet, wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów, z następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Porąbce (liczba uczniów: 212),
- Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Czańcu (liczba uczniów: 427),
- Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Porąbce (liczba uczniów: 122),
- Publiczne Gimnazjum im. Kard. Karola Wojtyły w Czańcu (liczba uczniów: 206),
- Zespół Szkół w Bujakowie (liczba uczniów: 207).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, dwie pielęgniarkę (brak w SP w Porąbce, SP w Czańcu, Gimnazjum w Porąbce). Żadna szkoła nie zatrudnia logopedy, psychologa czy doradcy zawodowego.

Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów. Z tej formy pomocy korzysta łącznie 135 uczniów, przy czym 4 szkoły (oprócz Gim. w Porąbce) zgłosiły potrzebę objęcia dożywianiem dodatkowo 51 dzieci i młodzieży.

Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu i wszystkie umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej. Trudności z dojazdem do szkoły mają uczniowie Szkoły Podstawowej w Czańcu (brak podania przyczyn).

Żadna ze szkół nie prowadzi klas integracyjnych. Natomiast wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, teatralne,

recytatorskie, filmowe, ekologiczne), rekreacyjno-sportowych (SKS, UKS), w tym nauki pływania, a także zajęć świetlicowych, zespołów wyrównawczych. Jednocześnie szkoły prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze (5 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (4 szkoły), logopedyczne (3 szkoły), socjoterapeutyczne (2 szkoły), zajęcia rewalidacyjne (1 szkoła) oraz zajęcia dla uczniów z zaburzeniami czytania i pisania (1 szkoła).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, nadużywania alkoholu przez nich w obecności dzieci, przemoc w rodzinie. Pedagodzy zwracali również uwagę na zjawisko ubożenia rodzin, powodowanego m.in. bezrobociem rodziców. Ankietowani podkreślali także występowanie w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej problemów agresji i przemocy oraz sięgania po środki uzależniające (alkohol, papierosy).

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków (jedna z ankietowanych szkół nie podała liczby ujawnionych przypadków, zaznaczając jedynie występowanie cechy). Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawiera poniższa tabela.

Tabela 17. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	38	
sięganie po narkotyki		4
palenie papierosów	73	
ucieczki z domu		5
kradzieże	7	1
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	22	1
autoagresja		5
przestępczość ujawniona	5	2

niszczenie mienia szkolnego	8	2
udział w grupach negatywnych	5	4
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	12	1
przemoc w rodzinie	2	3
zaniedbanie przez dom	20	
wykorzystywanie seksualne		5

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: uzależnienia od alkoholu i papierosów w rodzinach jak również sięganie po używki przez uczniów, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz w rodzinie, zaniedbanie przez dom, problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego, a w mniejszym już stopniu niszczenie mienia szkolnego i kradzieże. Szkoła, która nie podała liczby ujawnionych przypadków, sygnalizuje ponadto problem sięgania po narkotyki.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie zdiagnozować zachowania negatywne w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemy wychowawcze w szkole, przyczyny przemocy w rodzinach i w grupach rówieśniczych oraz uzależnienia. W opinii ankietowanych warto także poznać obszary zainteresowań dzieci i młodzieży oraz oczekiwania i propozycje tych grup co do oferty spędzania czasu wolnego.

Ankietowane szkoły podkreślają, że działania dotyczące opisanych problemów zawierają szkolne programy wychowawcze i profilaktyczne i są one na bieżąco realizowane. Pedagodzy dostrzegają jednak potrzebę ich zintensyfikowania i włączenia do współpracy psychologów, policji, specjalistów, np. z zakresu uzależnień. Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę organizowania pogadanek, prelekcji oraz spotkań ze specjalistami z danej dziedziny, zarówno dla uczniów jak i ich rodziców. Jedna ze szkół proponuje opracowanie i wdrożenie programu profilaktyki z zakresu agresji słownej i fizycznej.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele czterech (przedstawiciele SP w Czańcu nie udzielili odpowiedzi) ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, rozmowy telefoniczne, zebrania, spotkania w ramach Rady Rodziców, udział rodziców w imprezach i uroczystościach szkolnych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest wystarczająca (jedna odpowiedź: „raczej tak”). Do podmiotów tych zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczne, Sąd ds. nieletnich i kuratorów sądowych, Policję, Straż Graniczną, świetlice środowiskowe, Urząd Gminy, Dom Kultury w Porąbce, Parafialny Klub Sportowy „Millenium”, Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, zarówno w szkole jak i w swoich miejscowościach.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali konieczność zwiększenia dostępu do pomocy pedagoga poprzez wydłużenie czasu jego pracy, do pomocy psychologa i logopedy, rozszerzenia wsparcia w postaci dożywiania, prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych na terenie szkół dla dzieci i młodzieży z objawami niedostosowania społecznego, organizowania wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin patologicznych.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

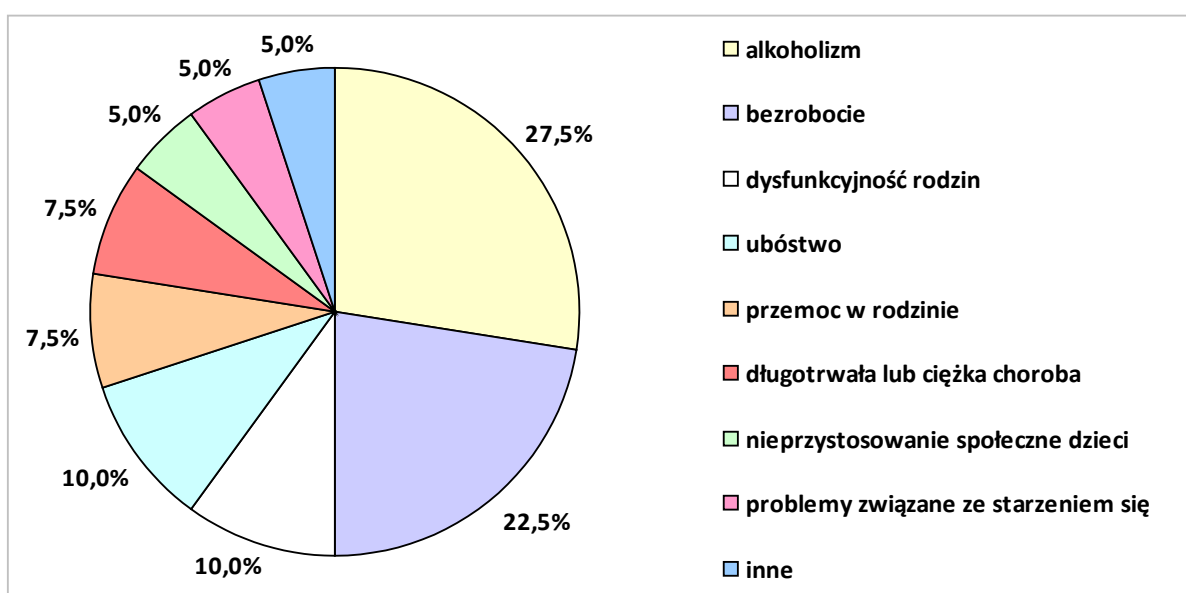
Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, imprez szkolnych, wypoczynku oraz wyjazdów na Zieloną Szkołę. Ankietowani dostrzegali potrzebę udostępniania dzieciom i młodzieży sali gimnastycznej w czasie pozalekcyjnym. Zwracali także uwagę na konieczność prowadzenia systematycznej opieki pedagoga szkolnego i objęcie uczniów opieką świetlic szkolnych, które oferowałyby pomoc w odrabianiu lekcji i przygotowaniu się do zajęć.

3.5. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, sołtysów, radnych, Kierowników Wydziałów Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 19 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji rodziny i dziecka w gminie.

W pierwszej kolejności poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające rodziny mieszkające w gminie

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie, respondenci zaliczyli alkoholizm (27,5%) i bezrobocie (22,5%). Szczególną uwagę zwrócili również na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci, jak i na ubóstwo (po 10%). Równie częstymi problemami, z jakimi borykają się rodziny, jest przemoc w rodzinie oraz długotrwała i ciężka choroba (po 7,5%). W dalszej kolejności wymienili m.in. nieprzystosowanie społeczne dzieci, problemy związane ze starzeniem się (po 5%). Pojedyncze odpowiedzi, w kategorii innych, dotyczyły przestępczości i problemów związanych z niepełnosprawnością (łącznie 5%).

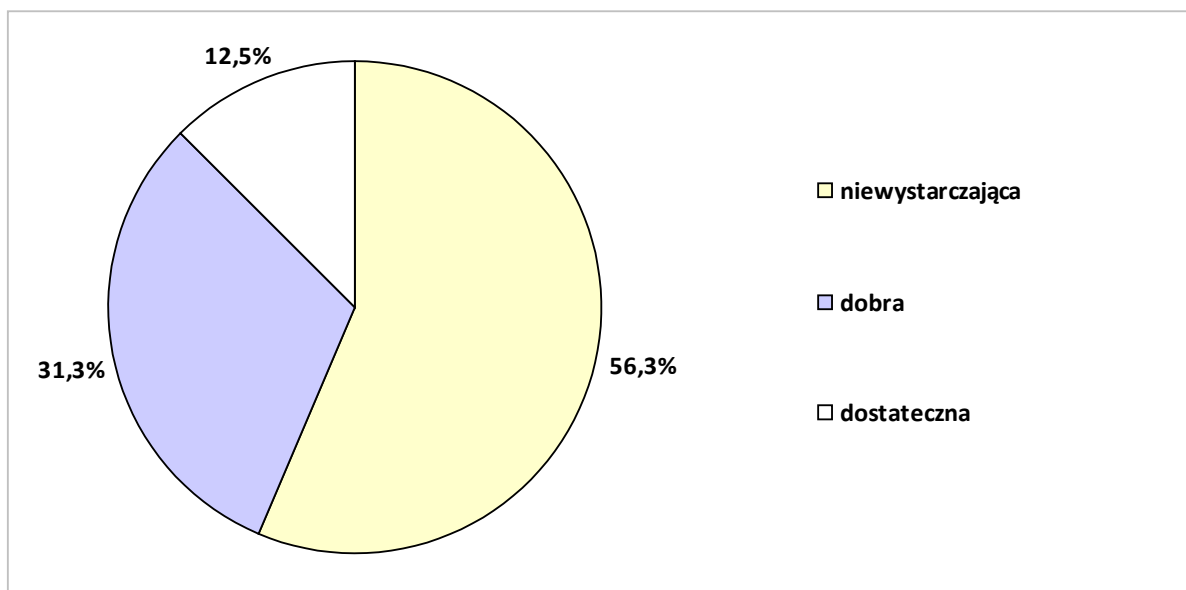
Odpowiadając na następne pytanie, badani identyfikowali czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży w gminie. Wśród nich najczęściej wskazywali brak właściwej organizacji czasu wolnego, niewystarczającą do potrzeb ofertę zajęć pozalekcyjnych rozwijających indywidualne zainteresowania i talenty, małą dostępność placówek kulturalno-rozrywkowych, (kino, teatr, kluby) a także niedobór imprez masowych oraz atrakcyjnych miejsc do uprawiania sportu i rekreacji. Do ważnych czynników ograniczających rozwój dzieci, badani zaliczyli ubóstwo rodzin, wykluczające zwykle udział uczniów w zajęciach pozalekcyjnych, bezradność i niski poziom zaangażowania rodziców w problemy dzieci i młodzieży, a także zachodzące w domu rodzinnym zjawiska patologiczne (m.in. alkoholizm). Ankietowani podnosili kwestię niewystarczającego dostępu do specjalistów (m.in. psychologa, psychiatry dziecięcego), nieodpowiedniego odżywiania się dzieci i młodzieży oraz zbyt ciężkich tornistrów (plecaków).

Według przedstawicieli środowiska lokalnego czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży w gminie sprowadzają się także do niedostatecznej opieki lekarskiej oraz dużych odległości od placówek sportowych, oświatowych i kulturalnych.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, z jakimi borykają się dzieci i młodzież w gminie. Za najważniejsze ankietowani uznali wczesną inicjację alkoholową, sięganie po papierosy, a w dalszej kolejności wymienili wandalizm, chuligaństwo, brutalne zachowania młodzieży, używanie wulgaryzmów i postępujący brak szacunku do ludzi starszych. Demoralizacja młodzieży jest, według ankietowanych, niejako efektem braku autorytetów, dyscypliny domowej i nadzoru nad młodzieżą. Problemy te związane są z dysfunkcyjnością wielu rodzin, niewystarczającą ofertą spędzania wolnego czasu i brakiem zajęć pozalekcyjnych.

Uzupełnieniem odpowiedzi na pytania o czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz o problemy, które występują wśród nich najczęściej, były wyrażone przez ankietowanych opinie na temat organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Otrzymane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Jaka jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie?

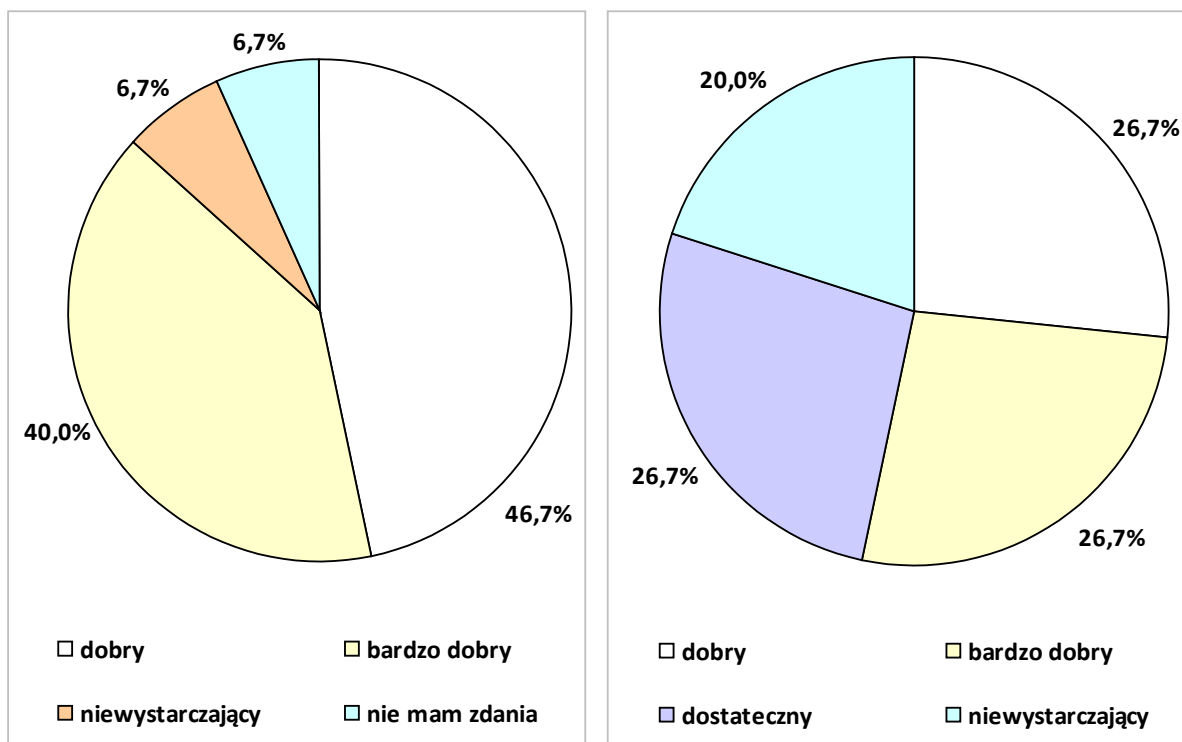
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad połowa respondentów (56,3%) negatywnie oceniła organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Pozytywny pogląd w tej sprawie wyraziło łącznie 43,8% badanych, którzy stwierdzili, że jest ona dobra lub dostateczna.

Odpowiadając na następne pytania przedstawiciele środowiska lokalnego wyrazili stanowisko w kwestii dostępności placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie. Wskazali również deficyty w tym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 3. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

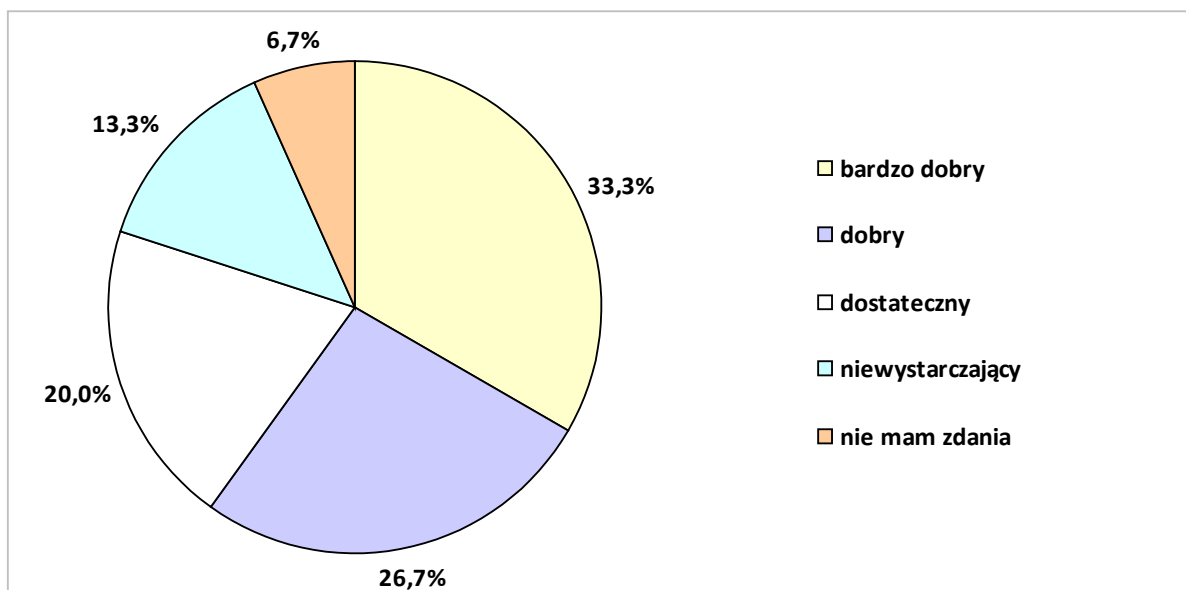
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając dostępność placówek oświatowo-wychowawczych w gminie, blisko 87% respondentów stwierdziło, że jest ona dobra i bardzo dobra. 6,7% badanych wyraziło opinię, że jest ona niewystarczająca i również 6,7% nie miało na ten temat swojego zdania.

W ocenie dostępności placówek kulturalnych w gminie głosy mieszkańców rozłożyły się dość równo: po 26,7% badanych stwierdziło, że jest on bardzo dobry, dobry i dostateczny, a 20% oceniło go jako niewystarczający.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali najczęściej żłobek, przedszkole, kino, dużo rzadziej natomiast dom kultury, amfiteatr, czy kluby młodzieżowe.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowanie większa część respondentów (łącznie 60%) bardzo dobrze lub dobrze oceniła dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie, a kolejne 20% przyznało, że jest on dostateczny. Tylko 13,3% badanych stwierdziło, iż jest on niewystarczający, a zdania na ten temat nie miało 6,7% respondentów.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli więcej deficytów aniżeli w przypadku placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych. Wśród nich najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: basen, place zabaw, boiska, ścieżki rowerowe, obiekty rekreacyjne dla rodzin.

Co zrobić, by poprawić sytuację rodzin, dzieci i młodzieży w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji rodzin oraz dzieci i młodzieży. Odpowiadając na nie, badani szczególną uwagę zwrócili na promowanie zdrowego modelu rodziny (bez nałogów), kształtowanie postaw moralnych, a także uczenie dzieci i młodzieży wyrażania szacunku dla osób starszych oraz tolerancji wobec przekonań innych ludzi. Za równie istotne uznali potrzebę rozbudowy i rozszerzenia dostępu do już istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, co umożliwi dzieciom wszechstronny rozwój, pozwoli na lepszą organizację i wykorzystanie czasu wolnego. Ankietowani sugerowali konieczność rozbudzania zainteresowań uczniów, reorganizacji działalności świetlic środowiskowych, zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (wycieczek) oraz tworzenia klubów młodzieżowych.

Badani jako ważną uznali potrzebę większego zaangażowania w życie społeczne gminy zarówno rodziców, jak i dzieci, co wpłynie na kształtowanie odpowiedzialności za losy własnej gminy. Poprawie sytuacji służyć będzie kontynuacja w szkołach szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień, zintensyfikowanie spotkań z rodzicami i wspieranie ich w działaniach wychowawczych, propagowanie zdrowego trybu życia, krzewienie kultury fizycznej oraz objęcie dożywianiem w szkołach większości uczniów. Ankietowani przywiązywali uwagę do zwiększenia pomocy materialnej i psychologicznej dla rodzin ubogich i borykających się z patologiami, a także sugerowali potrzebę kształtowania wśród rodziców umiejętności spędzania wolnego czasu z dziećmi. Ciekawą propozycją byłoby wprowadzenie rodzinnych biletów wstępu do różnych placówek kulturalno-rozrywkowych.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji rodzin oraz dzieci i młodzieży, ankietowani postulowali również za zwiększeniem liczby mieszkań socjalnych i budową przedszkoli.

3.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ

W 2009 roku Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętach objęła wsparciem 170 dzieci i młodzieży z gminy Porąbka. Zatrudnieni w poradni psychologowie, pedagodzy i socjolodzy wspierali dzieci i młodzież oraz wspomagali ich wszechstronny rozwój poprzez psychoedukację, doradztwo, terapię i poradnictwo.

W roku 2009 przeprowadzono w poradni 184 badania, z czego: 49 psychologiczno-pedagogicznych, 31 psychologicznych, 22 pedagogicznych i 82 terapie logopedyczne. W ramach uzyskanych wyników wydano 60 opinii i 14 orzeczeń. Psychologowie i pedagodzy przeprowadzili 19 terapii, a rodzice i dzieci skorzystali ze 78 konsultacji i porad. Dodatkowo przeprowadzono 241 badań przesiewowych, w tym: 239 logopedycznych i 2 badania pn. „Słyszę”.

3.7. PRZESTĘPCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH

Według danych Komisariatu Policji w Kobiernicach w 2009 roku w gminie Porąbka popełniono ogółem 103 przestępstwa, w tym na terenie Porąbki – 26, Bujakowa – 14, Czańca – 38, Kobiernic - 25. Wśród nich odnotowano 2 przestępstwa z kategorii pobicie z udziałem osób nieletnich, gdzie łączna liczba sprawców w tych zdarzeniach wyniosła 8 osób nieletnich.

Poza tym odnotowano 176 interwencji domowych, w tym w 8 przypadkach została sporządzona Niebieska Karta, natomiast w 20 przypadkach sprawca awantury został umieszczony w Izbie Wyrzęźwień w Bielsku-Białej.

3.8. RODZINA I DZIECKO POD KURATELĄ SĄDOWĄ

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 ze zmianami), kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Żywcu, w roku 2009 w gminie Porąbka pod nadzorem kuratora sądowego pozostawało 18 rodzin (sprawy opiekuńcze – ograniczenie władzy rodzicielskiej), w których postępowaniem objęto 35 dzieci.

3.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE

W gminie Porąbka funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje mające w orbicie swoich zainteresowań rodzinę i dziecko. W obszarze wychowania i edukacji działa 14 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 6 przedszkoli, 4 szkoły podstawowe i 4 szkoły gimnazjalne.

Centrum życia kulturalnego w gminie stanowią cztery domy kultury, w których znajdują się świetlice integracyjno-środowiskowe i biblioteki. W domach kultury działają m.in.: orkiestry dęte, chóry, Dziecięcy Zespół Regionalny „Porąbczanie”, Klub Modelarski „Orlik”, Gminne Warsztaty Twórcze. Organizowane są turnieje, konkursy oraz zajęcia hobbystyczne dla dzieci i młodzieży, a także wystawy, przeglądy twórczości artystycznej, spotkania autorskie. W Domu Kultury w Porąbce działalność swą prowadzi Towarzystwo Przyjaciół Porąbki.

Na infrastrukturę sportowo-rekreacyjną gminy składają się m.in. takie obiekty, jak: boiska sportowe i sale gimnastyczne przy placówkach oświatowych, w tym funkcjonująca przy Szkole Podstawowej w Czańcu nowoczesna hala sportowa z zapleczem kuchennym. Przy wszystkich szkołach w gminie działają Uczniowskie Kluby Sportowe. Warto nadmienić, iż w 2009 roku w Porąbce oddano do użytku kompleks boisk sportowych z zapleczem w ramach programu Moje Boisko – ORLIK 2012. W każdym z czterech sołectw znajdują się stadiony sportowe umożliwiające uprawianie gier zespołowych, głównie piłki nożnej,

a w Kobiernicach są także korty tenisowe. Tworzą one bazę dla funkcjonujących w gminie licznych klubów sportowych: LKS Porąbka „Zapora”, LKS „Soła” Kobiernice, LKS Czaniec, LKS „Groń” Bujaków, Parafialny Klub Sportowy „Millenium”.

Jeśli chodzi o wypoczynek, w gminie powoli rozwija się agroturystyka, w ramach której funkcjonują 3 gospodarstwa agroturystyczne, a także 3 obiekty zakwaterowania zbiorowego, które dysponują 88 miejscami noclegowymi. Oprócz noclegu oferta gospodarstw agroturystycznych działających w gminie obejmuje m.in.: wędkowanie, zbieranie grzybów i jagód, obcowanie ze zwierzętami, przejażdżki konne, łódką, bryczką, wędrówki po górach z przewodnikiem, biesiady przy ognisku czy grillowanie. Amatorzy pieszych wędrówek mają do dyspozycji wiele szlaków turystycznych prowadzących zboczami i szczytami Beskidu Małego między innymi na Palenicę, Żar, Bukowski Groń lub Zasolnicę. Na Górze Żar znajduje się kolej linowo-terenowa oraz trasa narciarska o długości 1600 m, która jest sztucznie dośnieżana, oświetlona i nagłośniona.

Pomoc społeczną rodzinom i dzieciom w gminie świadczą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Pomocy Rodzinie oraz 4 świetlice środowiskowo-integracyjne. Mieszkańcy gminy korzystają również z oferty i wsparcia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kętach, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej, Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej i Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowniczej przy Sądzie Rejonowym w Żywcu.

Opiekę zdrowotną zapewnia z kolei 1 zakład opieki zdrowotnej (zakład niepubliczny), w skład którego wchodzi 4 ośrodki zdrowia, prowadzone są 4 prywatne praktyki lekarskie oraz działa 5 aptek i punktów aptecznych. Gmina posiada karetkę pogotowia ratunkowego ze stałą bazą w Ośrodku Zdrowia w Kobiernicach. Za bezpieczeństwo publiczne odpowiada policja.

Rodziny zmagające się z problemami uzależnień i przemocy w rodzinie mają możliwość korzystania z usług Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Poradni Odwykowej w Bielsku-Białej, Poradni Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Bielsku-Białej, Poradni Odwykowych w Skoczowie i Andrychowie, Punktu Konsultacyjnego w Porąbce. Wsparcie świadczą także wspomniane powyżej 4 świetlice środowiskowo-integracyjne oraz 2 grupy samopomocowe (AA i Al.-Anon).

W gminie funkcjonuje również sektor pozarządowy, w skład którego w 2009 roku wchodziło 9 organizacji i 4 Koła Gospodyń Wiejskich. Wsparcie rodzinom w gminie świadczą także 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego.

Dane szczegółowe na temat instytucji i organizacji, które wspierają rodzinę i dziecko w gminie znajdują się w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Porąbka na lata 2011-2020.

4. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2012-2014 jest następujący:

<p>Zaspakajanie potrzeb rodzin i dzieci w gminie Porąbka oraz zapewnienie im bezpieczeństwa publicznego</p>
--

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Wspomaganie rodzin w środowisku lokalnym poprzez:

- **zwiększanie potencjału rozwojowego rodzin,**
- **wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,**
- **zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.**

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Monitorowanie warunków życia i potrzeb rodzin.
- Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz prowadzenie pedagogizacji rodziców.
- Zwiększenie dostępności poradnictwa rodzinnego i terapii rodzinnej poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Pomocy Rodzinie.
- Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną.
- Opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin.
- Wzmacnianie więzi rodzinnych.
- Upowszechnianie wśród członków rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
- Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
- Promowanie wśród rodzin zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
- Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich.
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Powiększenie w gminie zasobów mieszkań socjalnych.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

- Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, prokuratury rejonowej, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Cel operacyjny 2.:

Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju poprzez:

- **podnoszenie poziomu wychowania i edukacji, udzielanie pomocy uczniom ubogim, uzdolnionym i niepełnosprawnym,**
- **rozwijanie środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży,**
- **zwiększanie możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze, sporcie i rekreacji.**

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy), pomoce dydaktyczne oraz programy edukacyjne.
- Wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej, m.in. poprzez zwiększenie w szkołach liczby zajęć edukacyjnych i wychowawczych.
- Zapewnienie dostępu do wsparcia logopedycznego i psychologicznego w placówkach oświatowych.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki), organizowanie zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach dydaktycznych oraz w kulturze, sporcie i rekreacji, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.
- Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych, przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
- Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych poprzez tworzenie klas integracyjnych, prowadzenie nauczania indywidualnego, likwidowanie barier architektonicznych, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.
- Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Opracowywanie i realizowanie programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie sieci i oferty świetlic w gminie.

- Rozszerzenie oferty organizowanych w placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych.
- Wzbogacanie ofert zajęć pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.
- Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie i wyposażenie jej w odpowiedni sprzęt.
- Propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych, m.in. w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz dzieci współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 3.:

Zapewnienie rodzinom i dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego poprzez:

- **zaspakajanie potrzeb zdrowotnych i rehabilitacyjnych rodzin i dzieci,**
- **przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy w rodzinie,**
- **wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa u rodzin i dzieci.**

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Promowanie wśród rodzin, dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
- Przeprowadzanie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
- Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
- Zwiększenie dostępności opieki pielęgniarstwa i lekarskiej w placówkach oświatowych.
- Opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych, m.in. dotyczących szczepień profilaktycznych.
- Opracowywanie, realizowanie lub współudział placówek oświatowych w realizacji edukacyjnych programów prozdrowotnych.
- Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
- Zwiększenie dostępności rehabilitacji dla rodzin i dzieci, m.in. poprzez zapewnienie transportu do placówek świadczących usługi w tym zakresie.

- Opracowywanie i realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości; włączanie w ich realizację policjantów.
- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
- Organizowanie spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży, włączanie rodziców w działalność edukacyjno-informacyjną.
- Patrołowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
- Zapewnienie rodzinom, dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

5. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną Gminy Porąbka na lata 2011-2020 mają charakter ciągły.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, grupy samopomocowe, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętach, Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Bielsku-Białej, Poradnie Odwykowe w Andrychowie, Bielsku-Białej i Skoczowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej, specjaliści, placówki służby zdrowia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów operacyjnych zostaną wykorzystane poniżej przedstawione wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1.:

- liczba rodzin objętych pedagogizacją,
- liczba rodzin objętych poradnictwem i terapią,
- liczba osób korzystających z Punktu Pomocy Rodzinie,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba rodzin nimi objętych,
- liczba zorganizowanych imprez dla rodzin,

- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba nowych mieszkań socjalnych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel operacyjny 2.:

- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba doposażonych placówek oświatowych,
- liczba zajęć wychowawczych i edukacyjnych,
- liczba dzieci objętych wsparciem logopedy i psychologa,
- liczba uczniów objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi,
- liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych,
- liczba uczniów dowożonych do szkół,
- liczba uczniów uzdolnionych, którym przyznano stypendia,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba uczniów niepełnosprawnych dowożonych do szkół,
- liczba uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba dzieci i młodzieży nimi objętych,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych,
- liczba nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych.

Cel operacyjny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba dzieci i młodzieży objętych cyklicznymi badaniami,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba placówek oświatowych, w których świadczona jest opieka pielęgniarska i lekarska,
- liczba realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba realizowanych edukacyjnych programów prozdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób korzystających z rehabilitacji,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i przedstawia je Wójtowi i radzie.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 4. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2007-2009

Tabela 5. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009

Tabela 6. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2007-2009

Tabela 7. Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

Tabela 8. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2007-2009

Tabela 9. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 10. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 11. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2007-2009

Tabela 13. Rodziny w mieszkaniach według tytułu zajmowania mieszkania w 2002 roku

Tabela 14. Rodziny w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkania w instalacje w 2002 roku

Tabela 15. Rodziny w mieszkaniach według powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w 2002 roku

Tabela 16. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 17. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotyczące rodziny mieszkające w gminie

Wykres 2. Jaka jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie?

Wykres 3. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?